

Det Anarkistiska Biblioteket

Peter Krapotkin

Peter Krapotkin
1921

Röda Fanor #8 1921

www.anarkistiskabiblioteket.se

1921

Ur en skrift över Krapotkin, utgiven av Jean Grave i Paris, låna vi följande artikel av Krapotkins dotter, Sacha Krapotkin, ursprungligen införd i ett minnesblad, som vid Krapotkins död utgavs av de ryska anarkisterna.

En grav är icke platsen för polemik.

Men berörandet av några frågor till vilka P. A. Krapotkin bundit sitt liv sedan tre år är icke polemik.

Många människor ha förundrats över att han under dessa tre år stannat vid sidan av händelsernas gång. Orsaken härtill är mycket enkel.

Han var framförallt revolutionär. Ännu döende trodde han fast och bestämt på sina kampideal, vilka han vigt hela sitt liv: han trodde att revolutionen framalstrade ledstjärnor efter vilka mänskligheten slutligen skulle ställa sin kurs. Han förstod, att fel voro oundvikliga i de ögonblick ett nytt liv skapades och att byggmästarna måste leva i ett läger som var omringat av en skara fiender, och att det icke fattades förrädare och sabotörer även inom lägret.

Men det huvudsakliga skälet till Krapotkins tystnad över det som för närvarande skapas i Ryssland skulle man kunna finna i de ord, som ajg hörde uttalas av en medlem i det ryska kommunistiska partiet för några dagar sedan, vid ett tillfälle då man sökte plats för en grav åt min fader. Dessa ord voro: "Han var före oss. Och vi, vi skola slutligen genom våra misstag nå fram till den frånvaro av regeringsmakt, som är idealet".

Det har ännu aldrig i den civiliserade världens historia funnits så många människor, som på grund av misstag och lidande förstå sanningen i det anarkistiska idealet. Mer än annorstädes finner man dem i Ryssland, och de finnas icke i det kommunistiska partiet. Alla hederliga människor som genomgått misräkningarnas och motgångarnas bedrövliga skola och som förstår att icke allt som är vackert i teorien nödvändigtvis är vackert till sina verkningar, de böra också nu kunna förstå - nu när misstagen äro så uppenbara - att en människa, som marscherar ärligt och hängivet mot det slutliga idealet, måste finna varje avbrott i sin frammarsch avskyvärd.

Som Peter Alexeyvitch sade i sitt sista arbete om etiken: "Olikhet är icke rättfärdighet - utan rättfärdighet ingen moral". Och dessa ord äro hans liv, syntesen av hans själ, och hans anda.

Häri finner man också revolutionärens kampdevis, människokärlek, den till grunden gående filosofien hos en själ, som var klar som kristall. Men

att blott betrakta Peter Alexeyvitch som en filosof, en vetenskapsman, en tolstoian är en dumhet. Han trodde framförallt på jämlikheten. För denna är rättvisa blott ett slagord, - utan jämlikhet kan den icke existera. Men rättvisan själv är död när den icke besjålas av denna djupa människokärlek, som var så lysande och så karaktäristisk hos honom. Han älskade människorna med den kärlek som - vilket han alltid betonade - är det ryska folkets kärlek - medkänslan.

Men han kunde aldrig älska eller ens beklaga sig passivt. Han har visat det med hela sitt liv. Och när han så föga höjt sin röst under de sista tre åren - hans protester, hans avsky, hans kritik fanns nästan uteslutande i privata brev - så är det därför, att han icke vill emed sin kritik lämna vapen i händerna på dem som såg bakåt i stället för att, som han, se framåt.

Han kunde icke med sitt gillande kröna de fel som han visste stamma från en missförståelse av den mänskliga själen, dess behov, dess krav, dess strävan efter något bättre, dess lyftning till ideal som ofta pompöst proklamerats men sällan förverkligats.

Men han var en revolutionär, och icke allenast en rysk revolutionär. I sina brev till Vesteuropas arbetare och till kamrater ropade han: framåt! Han väntade, väntade passionerat revolutionens morgongryning över hela världen; han väntade den icke som frälsningen för sitt land, men som jämlikhetens uppgående sol för arbetare.

Ur samma skrift hämta vi följande av den ryske anarkisten B. Lebedieff, härstammande från samma källa.

Moskwa 11 februari 1921.

Där det finns regeringar är våldet oundgängligt. Där våldet finns är orättvisan oundgänglig.

Krapotkin satte kärleken och rättfärdigheten över allt annat.

Det är därför han var anarkist. Det är därför han blev revolutionär.

Att han avstod från en titel, från äran, från en lysande karriär förvånar oss icke, men att han kunnat avstå från det som han betraktade som den största lyckan, att arbeta för vetenskapen, det är det största offer, vilket helt få äro mäktiga. Samtidigt att han var sekreterare i Geografiska Sällskapet i Petersburg agiterade han bland arbetarna; till följd härav häktades

han och inspärrades i Peter-Paulfästningen i Petersburg. Detta gjorde slut på hans vetenskapliga karriär i Ryssland.

Medan han uppehöll sig i England erbjöds han professorsstolen i geografi vid universitetet i Cambridge på det villkor att han avstod från sin verksamhet som anarkist; men Krapotkin avvisade ständigt detta förslag.

Förande en anspråkslös tillvaro i ett litet hål som Dmitrow intresserade sig Krapotkin livligt för vad som tilldrog sig och den ryska revolutionens öde gick honom till hjärtat. Som motståndare till stat och centralisation och anhängare av utvecklandet av det allmänna sociala initiativet var han kommunisternas motståndare och menade alltid att revolutionens huvudsakliga mål var uppnåendet av social rättfärdighet och icke bara politisk. Därför förutsåg han februarirevolutionens misslyckande och varnade dem som gneomförde denna förändring.

Bedrövad in i själen över revolutionens misstag sände han protester till Lenin och Centralkommittén och - vem vet? - kanske dessa protester har ahft ett mildrande inflytande på några av regeringens beslut?

Nu har denna det offentliga samvetets röst tystnat. Vem skall ersätta den?

Nu, när Krapotkin icke är mera, känna vi hårt, att vi icke skyddat honom tillräckligt, att vi icke tagit tillräckligt vård om honom.

Peter Alexeyvitch levde i en ytterst liten hydda där vinden blåste in överallt. Ibland saknades ved. Bränslebristen gjorde sig till och med kännbar i Dmitrow, som var omgiven av skogar. Krapotkins främsta förströelse var att spela piano. Han spelade väl och med stor känsla, men under de tvenne sista månaderna i sitt liv kunde han icke spela, därför att det var för kallt i det rum där pianot stod. Det är trist att tänka på det.

I utlandet mottog Peter Alexeyvitch tidningar från världens alla hörn på alla språk. Här var han nödsakad att vara tillfreds med en enda, Isvestia (den officiella bolsjeviktidningen), som han måste gå och skaffa sig i byens handelsaffär, ty man försåg honom icke med den. Han saknade starkt den utländska prässen; det var sällan man lyckades skaffa honom en fransk eller en engelsk tidning. Landsbury och andra utlänningar hade vid sin avresa lovat att skaffa honom tidningar, och det är troligt, att de hållit sitt löfte, men tidningarna kom honom aldrig tillhanda. De torde ha blivit konfiskerade.

Krapotkin livnärde sig, som alla ryssar, med "cacha" (kokt på bovete eller hirs) och potatis. Han beklagade sig aldrig för någon, men naturligtvis hade han behövt lite kött eller en kyckling, men det var allt för dyrt. Krapotkin blev mycket ond, när han erfor, att svenskarna umgicks med

planen att göra en insamling för den "hungrande Krapotkin" och avsände ett protestbrev och bad att man måtte använda de samlade medlen till något socialt ändamål.

Det är trist att tänka, att Krapotkin under sina sista månader saknade vanlig komfort och det nödvändigaste.

Krapotkins sjudande natur kände icke vila. För honom bestod förströelsen i att övergå från ett arbete till ett annat. Han arbetade samtidigt på olika områden.

Utomordentligt begåvad utmärkte Krapotkin sig i allt och överallt - anarkist, revolutionär, talare, geograf, geolog, biolog, historiker, filosof, litteratör, konstkritiker, musiker, artist - överallt visade han sig vara en sällsynt människa. På bordet, mitt ibland alla de papper som voro upphopade, fanns en romance med ackompanjemang för piano, nyligen komponerad av Krapotkin. Han hanterade ritstiftet väl och i hans album fanns en massa intressanta teckningar. Fin kännare av musik älskade han mycket opera och symfonier.

Samtidigt har Krapotkin alltid varit en anhängare av arbetets princip, som man nu talar så mycket om i skolorna. Han hade själv lärt sig bokbindareyrket som han skattade högt. Han förstod utmärkt att bruka snickarens verktyg och i hans hem i London voro de flesta sakerna tillverkade av honom.

Peter Alexeyvitch dog tio minuter över tre natten mellan 7-8 februari. Utmattad efter flera nätter utan sömn gick jag tillsammans med hans dotter ut i friska luften vid midnattstid och blev slagen av en ovanlig syn. Mot himmelens mörka bakgrund sågs en ofantlig meteor med en lång svans, med ett grönt blossande ljus som upplyste himmel och jord och försvann vid horisonten. Jag har aldrig förr i hela mitt liv sett en sådan syn.

Vi blevo som fastnaglade på platsen.

Det föreföll oss, som det fanns ett mystiskt sammanhang mellan den fallande meteoren och den döende revolutionären.

En stor revolutionär, en stor humanist, en stor människa är död. Ett stort hjärta, inspirerat av kärlek, har stannat.